
УДК 821.161.2.09:81'72(049.32)

Сергій Дорошенко

Харківський національний педагогічний університет

ім. Г.С. Сковороди, м. Харків

ПРО ВЕЛИКОГО ПОЕТА У ДВА ГОЛОСИ

Анна Горнятко-Шумилович, Тетяна Космеда.
Феномен креативності Василя Симоненка:
літературознавчий та лінгвістичний аспекти /
[А. Горнятко-Шумилович, Т. Космеда]; за ред.
Т. Космеди. — Познань: Видавництво Університету
ім. Адама Міцкевича, 2016. — 266 с.

Монографія «Феномен креативності Василя Симоненка: літературознавчий та лінгвістичний аспекти» приваблює вже обкладинкою. Фотографія молодого В. Симоненка прикрашена білим вишневим цвітом з по-весняному зеленим листям. Любителям Симоненкової поезії одразу спадають на думку два його вірші — хрестоматійні «Лебеді материнства»: *Будуть тебе кликати у сади зелені, / Хлопців чорночубих диво-наречені й рання поезія Буду тебе ждати там, де вишня біла / Виглядає з саду тихо і несміло.*

Привертає увагу вишивана сорочка, в якій сфотографований поет, що на початку шістдесятих років ХХ ст. не було повсюдним й однозначно свідчило про національну свідомість молодого черкасця.

Проф. Тетяна Космеда і проф. Анна Горнятко-Шумилович не випадково підібрали цю фотографію та її художнє оформлення на обкладинку своєї спільної монографії. Це провісник двоавторського задуму: показати «феномен креативності» В. Симоненка в поєднанні зі зорієнтованістю на традицію й водночас його оригінальність, яку влучно визначив Василь Стус: «Не новатор Симоненко «обійшов» на фініші багатьох новаторів: він був мужнішим за них».

© С.І. ДОРОШЕНКО, 2017

Особливість видання в тому, що до розкриття новаторства В. Симоненка залучено два взаємопов'язані дослідницькі апарати: літературознавчий і лінгвістичний. Це дало змогу в єдиному філологічному освітленні виявити творчу неординарність поета.

У вступному слові авторства Т. Космеда накреслена постать Василя Симоненка, його особлива значущість не лише на тлі руху шістдесятників, але й сьогодношньої невтішної ситуації в Україні. Лінгвокреативність поета, сформована на засадах засвоєної В. Симоненком культурної і фольклорно-літературної спадщини українського народу, помітно впливала і впливає на сьогодношню українську культуру. Т. Космеда справедливо наголошує услід за Євгеном Сверстюком, що В. Симоненко належить до тих людей, чиї біографії треба вивчати як частку історії України.

Розділ перший «*Шістдесятництво — елітарне явище культурного буття України*» уводить читача в контекст епохи. Дослідниці вміло зобразили пекучі проблеми й злободенні питання бурхливої доби, в якій зростав і реалізував себе В. Симоненко і в якій розправила (хоча велінням долі ненадовго) крила ця унікальна творча особистість.

Однодумність авторок, попри згадану вище й озвучену вже в заголовку двоаспектність дослідження, чітко визначається вже в цьому розділі. А. Горнятко-Шумилович докладно аналізує низку базових для цього періоду понять, що, за її словами, досі «остаточно нез'ясовані», а саме: питання диференціації понять «шістдесятництво» і «шістдесятники»; часові рамки шістдесятництва; багатогранність явища шістдесятництва, тобто співбуття окремих його граней; обсяг шістдесятницького руху (питання реальної належності і фікційної дотичності до шістдесятників); визначальні риси шістдесятницького руху; основні його здобутки; винятковість українського шістдесятництва порівняно зі світовим паралельним явищем і, зокрема, російським; питання вітчизняної та зарубіжної рецепції шістдесятництва і, врешті, живучість шістдесятництва, його сприйняття й дослідження сучасними вченими. Розглянуте, поза сумнівом, приверне увагу літературознавців, авторів підручників із новітньої української літератури.

Т. Космеда всебічно проаналізувала світоглядні та естетичні засади мовної свідомості українських шістдесятників, доказово визначила ті риси шістдесятницького світогляду й стилістичних пошуків, які засвідчили про їхню окремішність як ознаки творчого покоління: базування на постулатах християнської моралі й духовності, на ідеології протесту з провідними для неї лібералізмом, гуманізмом, антропоцентризмом, духовним демократизмом й аристократизмом, моралізмом та естетичним максималізмом. Окресливши основні риси творчої манери шістдесятників, дослідниця виокремила найважливішу заслугу аналізованого покоління як стилетворців, яка полягала в оновленні українського поетичного слова, актуалізації його потужного поетичного потенціалу.

Другий розділ «*Літературознавчі аспекти дослідження творчості Василя Симоненка*» належить перу А. Горнятко-Шумилович. У ньому пояснено таїну неповторного Симоненкового слова крізь призму літературознавчих аспектів і концептів, таких, як: а) багатолікість любовної лірики відомого

поета, б) мотив старості, що червоною ниткою тягнеться крізь усю творчість завжди молодого поета, в) порівняння поета з Тарасом Шевченком. Прикладами переконливо доведена унікальність поета завдяки його багатогранності, що виявилася не лише в славнозвісній поезії, а й у несправедливо недооцінюваній і призабутій «малій прозі» «народного поета».

Третій розділ «*Василь Симоненко — «інтимний поет»: ідіостильові засоби моделювання категорії інтимізації*», автором якого є Т. Космеда, присвячений лінгвістичним аспектам творчості поета, зокрема реалізації в його ліричних творах мовних засобів інтимізації, що «моделюють ефективну комунікацію автора з читачем, [...] роблять читача співучасником подій, репрезентованих у тексті, створюють доброзичливу, відверту атмосферу». Т. Космеда, прослідковуючи в підрозділах третьої частини монографії категорію інтимізації в лінгвістичній науці і, відповідно, в художніх текстах поета, блискуче показала В. Симоненка як «інтимного поета», підтверджуючи думку Івана Дзюби, який назвав мову його творів «мовою серця».

Працю завершує написана Т. Космедою післямова, в якій поєднано аналітичну точність, що дала змогу підбити підсумки досліджень, і широту прогностичних, мисленнево-ментальних і дослідницьких горизонтів авторок.

Монографію суттєво збагачують резюме польською та англійською мовами, список використаної літератури й покажчик імен, які вказують на її статус поважного наукового видання.

Копітка праця, дослідницька допитливість, непідробна любов і шана до спадщини феномена 60-их років минулого століття Василя Симоненка помітні в рецензованій монографії неозброєним оком.

А. Горнятко-Шумилович і Т. Космеда — не лише серйозні науковці, які намагалися якомога ретельніше дослідити «феномен креативності» поета, але й справжні поціновувачі його художнього слова. Це стало запорукою високого наукового рівня рецензованої монографії, що написана і глибоким розумом, і чуйним серцем.

Праця буде корисна широкому колу читачів: учням старших класів, студентам-філологам, учителям, науковцям та всім, хто цікавиться українською культурою.

Рецензію отримано 10.10.2017

Serhiy Doroshenko

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv

ABOUT THE GREAT POET IN TWO VOICES

Anna Horniatko-Szumilowich, Tetyana Kosmeda. Phenomenon of Vasyl Symonenko's Creativity: Literature Studies and Linguistic Aspects / [Anna Horniatko-Szumilowich, Tetyana Kosmeda]: edited by Tetyana Kosmeda. — Poznan: Adam Mickiewicz University in Poznan, 2016. — 266 p.

The review notes that, examining the literary heritage of one of the spiritual leaders of the Ukrainian cultural revival in the so-called 'thaw' period, the authors succeeded in providing an integral description of V.Symonenko's outlook, his poetic and linguistic creativity from a perspective of present-day literary and linguistic studies.

Keywords: *Vasyl Symonenko, Ukrainian writers of 1960s, linguistic analysis, literary analysis, idio-style, poetic discourse.*